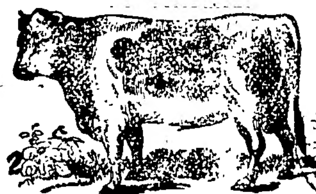
Bohemian

Kanádský Severozápad

a

MANITOBA.

Stát Kanáda — Podnebí v Manitobě — Winnipeg v Manitobě — Mínění vynikajících mužův o Kanádě — Německé zprávy o Kanádě — O užitku rolnictví na Kanádském Severozápadě.

S illustracemi a mappou.

VÍDEŇ, 1883.

Týsk a náklad Otto Maass-a, I., Wallfischgasse 10.

Pan Julius Eberhard, jeden z německých rolnických delegovaných, kteří r. 1881 z nařízení kanadské vlády

Manitobu a kanádský severozápad

[illegible] v Manitobě usazen jest, píše časopisu „Amerika", nákladem [illegible] Lasa [illegible] ve Vídni vycházejícímu toto:

V **Brandouě** v Manitobě, 20. dubna 1883.

Pánu O. Maassovi ve Vídni.

Děkuji velice za dodání obou čísel „Ameriky" 71. a 72. — Bude zajisté Vás i Vaše čtenáře zajímati, když dovíte se něco i o **nejnovějším** městě manitobském, a proto dovoluji si následující malou zprávu o něm připojiti.

„City of Brandon" kanádské město dosud nejzápadněji ležící má překrásnou polohu na splavné řece Assiniboine a jest na severu a jihu pohořími dosti značnými chráněno, z nichž město samo pohled zrovna skvostný poskytuje. Když jsem zde jako delegovaný byl po prvé v září r. 1881, bylo v nynějším Brandoně 37 domů resp. deskových baráků a stanů, které do budoucnosti právě mnoho dobrého nevěstily. Jak veliké bylo tedy mé překvapení při pohledu, jež Brandon poskytoval, když jsem v minulém červenci po druhé do něho vkročil, zvláště když před 1½ rokem ještě se do něho zcela po železnici dostati nedalo. Těch několik domků vzrostlo u značné město, které mělo asi 2000 obyvatelů s obchodem a životem, kterého nenalézáme v četných velkých městech evropských.

S velikým zájmem sleďoval jsem nyní další vývin tohoto mladého ale dosti nadějného místa, které již za krátké mé nepřítomnosti takové veliké pokroky učinilo a v němž náklonnosti ke stavbám nijak neubývalo, proto že cestou městem napočítal jsem domů, jež stavěti se začaly, jednoho dne 61, jiného 73, mezi nimiž nalézalo se několik dosti velikých budov, tak že nyní počet obyvatelstva má přes 3500—4000. Jest zde 5 velkých kostelů (minulé léto bylo jen 8 a 1 z nich byly stany), 1 škola (se 4 učiteli), 1 budova pro vládní úředníky, 1 dům pro přistěhovalce, 1 radnice, 1 klubovní dům a 1 skating-rink. Usazeno jest v Brandoně již 9 advokátů, 6 lékařů, 3 zubní lékaři, 1 zvěrolékař, 2 inženýři a 4 architekti; vychází jest zde 4 časopisy (2 denně, 2 týdně), hotelů jest již 30, banky 3, lékárny 3, knihkupectví 3, photografické dílny 3, mlýny 2, pila 1, pily na řezání dříví 3, strojová továrna 1, a 10 jednatelstev továren jiných měst kanádských a ze Spojených obcí, obchodů dřívím a deskami 13, půjčoven koní 10 a kromě toho množství obchodův a krámů.

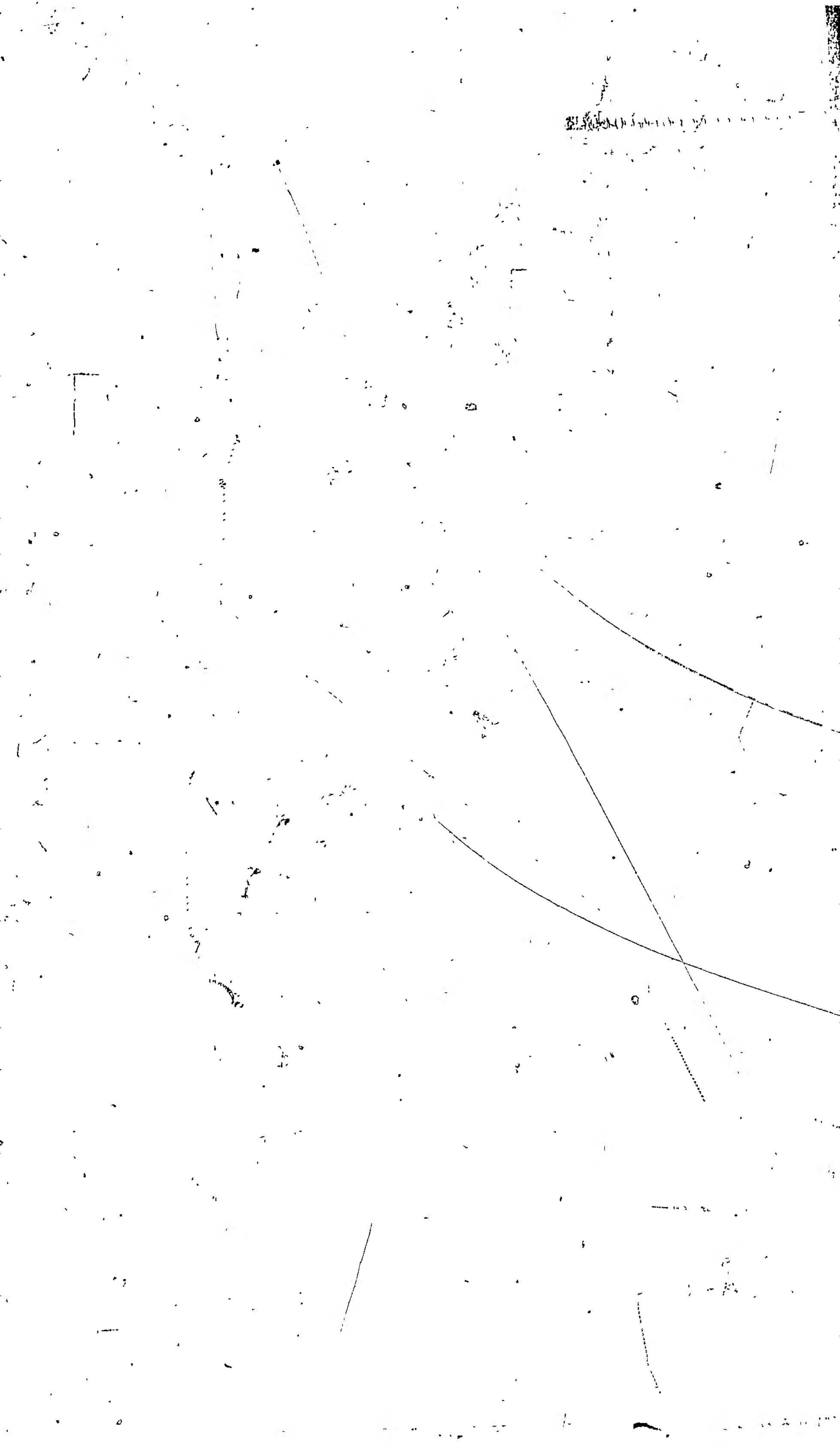
Jak hledáni jsou zvláště zedníci a tesaři, o tom svědčí ta okolnost, že zedníci dostávají 6—7 tolarů, tesaři 5—6 tolarů na den a při tom jest zde potrava laciná.

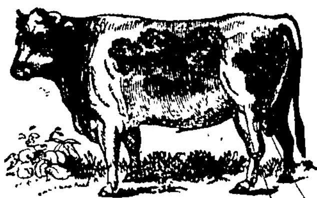
Musím ještě podotknouti, že v Brandoně a nejbližším okolí jeho **usadilo se již 19—20 německých rodin nebo jednotlivcuv a že jsou se svými poměry úplně spokojeni.** Brandon jest velmi hezky a pravidelně založen, cesty jsou zhotoveny z dobré látky, a obydlená část jest všechna trotoárem 10 až 15 stop širokým opatřena. Plocha na městská staveniště vyměřena čtvereční angl. čtverečnímí mil, s velikým parkem dosud aspoň projektovaným.

Zajisté málo měst (i amerických) bude se moci vykázati takovým vzrostem a budeli se mě to i dále tak rozvíjeti, jako toto jaro, a jedouli železnice i dále takové massy přistěhovalců dovážeti, jako po několik neděl, bude se Brandon pěknému přibývání obyvatelstva těšiti. — Toto jaro mají se hlavně dvě nová města dále na západě stavěti: Regina asi 200 angl. mil od Brandonu a Moose-Jaw, 250 mil od Brandonu; Regina má býti hlavním městem provincie Severozápadního zemiště, ale zdá se, že poloha jeho jest nepříznivě volena, tak že Moose-Jaw dosud značně lepší pokroky činí než Regina. — Zprávy ze všech pohraničných míst manitobských a Severozápadu ukazují, že nyní přibude za den více osadníků než loni za měsíc. Úřady se také starají aby přibývajícímu tomu lidu práci a výdělek opatřily. — Obchod **manitobský** stoupil loňského roku na 80 milionů marek, a město **Winnipeg**, ve Vašem časopise často vzmíněné, má nyní 30,000 obyvatelů a jest v seznamu kanadské celnice třetím co do výšky dávek za clo splacených. — Loni provedlo se ve Winnipegu budov za 20,000.000 marek a zdá se, že částka ta letos dvakrát nebo třikrát překročena bude.

Objevení zlatých ložisk učinilo ve Winnipegu mnoho hluku. Kusy 3 libry velké z „Consolidatedu" a z „Argylu", totiž z dolů tak nazvaných byly nedávno do Ottawy odeslány. — Na dokončení kanádské pacifické dráhy pracuje se s vynaložením veškerých sil. — Další zprávy o Kanadě, resp. o Manitobě, jakéhokoli druhu dle sil svých rád Vám podám. S největší úctou

Julius Eberhard.

Kanádský Severozápad a Manitoba.

Obrovský vývoj Spojených obcí amerických a stěhování národů z Evropy v posledních letech, zvláště na Severozápad, musilo obrátiti zřetel i k zemím severně od Unie, k zemím koruny britské.

Na rozkaz vlády kanádské byly rozsáhlé krajiny ty odborníky procestovány a prozkoumány, a při tom shledalo se, že jsou tam krajiny nad očekávání velmi úrodné a nesmírně rozsáhlé; vláda věnovala jim veškerou pozornost, aby je kultuře otevřela. Proto přede vším započato stavbou **rozsáhlé sítě železniční.**

Stát Kanáda,

(Dominion of Canada) sestává z osmi provincií, jež jsou:

Ontario se 109.408, Quebec se 193.355, Nova-Scotia se 21.731, New-Brunswick se 27.322, Prince-Edward-Island s 2133, Manitoba se 14.310, British-Columbia se 390.544, Severozápadní zemiště s 1,898.000, Keewatinský distrikt se 309.075, Ostrovy Severního moře se 311.700, Ostrovy Hudsonské zátoky se 23.400 angl. čtverečních mil, a tvoří velmi velikou část severoamerické pevniny, a zemi tak velikou jako celá Evropa a větší než Spojené obce bez Alašky. Jest skoro 3,500.000 angl. čtverečních mil velký.

Anglická čtvereční míle má 640 akrů, 100 anglických akrů rovná se $158^1/_2$ pruských jiter, nebo $37^1/_2$ ruských dësetin, nebo $40^1/_2$ hektarů po 100 arech.

V ohromná prostoře této, jež teprv nyní osídlení se otevřela, jest největší a nejrozsáhlejší krajina pšeničná a lučná.

Sčítání lidu r. 1881. udává v Ontariu 1,913.460, v Quebeku 1,358.469 duší. Přírůstek obyvatelstva v celé zemi činí 18 proc. v Ontariu taktéž 18 proc. v Quebeku 14 proc. a v provincii **Manitobě** 28 proc.

Provincie **Manitoba** leží uprostřed pevniny, mezi atlantickým a tichým mořem na východě a západě, a mezi ledovým mořem a zálivem mexickým na severu a jihu.

Manitoba leží pod tímže stupněm severní šířky jako Belgie a části Pruska a Rakouska a má stejné teplo sluneční. Sousední zemiště (s poříčím velkého Saskatchewanu a Peace-Riveru) jest právě tak velké jako Rusko a Německo na pevnině evropské.

K nezměrným hospodářským pomůckám velikých území těch, potřebí připočísti i poklady jejich nerostné, obsahující uhlí, železo, zlato, stříbro, měď atd.

Manitoba a vedlejší krajiny východně od Skalných hor, rovnají se ve mnohém ohledě Německu a Rakousku, a podnebí na pobřeží tichého moře západně od Skalných hor rovná se podnebí v Anglii.

Manitoba leží na **kanádské dráze pacifické,** která nejkratší linií spojuje moře atlantické s mořem tichým, a přechází Skalními horami. Vzdálenost, jíž tímto způsobem projeti lze, jest víc než o polovici menší, než vzdálenost, jíž jezdí nyní unijní a centralní dráha pacifická, jež spojuje San Francisko s Chicagem a východní síť železniční s atlantickým pobřežím ve Spojených obcích.

Kanádská pacifická dráha má přede svou delší, jižní sokyní ve Spojených obcích tu výhodu, že jde známým „Fertile belt" (úrodným pásem) severoamerickým, kdežto druhá jde velkou severoamerickou poušti.

Poloha **Kanádské pacifické dráhy** jest pro ni se zřetelem na obchod velmi důležita. Tvoří nejkratší cestu přes pevninu a brány Skalních hor. Krátká tato linie přes pevninu jest spojena s řekou sv. Vavřince a východními jezery a má ještě i tu výhodu, že má dobré přístavy, pasátní větry, uhlí a výhodu nejkratší cesty do Číny a Japanu tichým mořem.

Vliv, jejž plody ohromného území toho míti budou v budoucnosti nedaleké na polní hospodářství a na obilní trhy jak ve Spojených obcích, tak v Evropě, vyměřuje časopis „London Telegraph" od 10. srpna takto:

„Není lze napřed říci, jaký kolosalní vliv plody té země na trhy ve blízké budoucnosti míti budou. Před několika lety byla **Manitoba** skoro neznáma; těm, kteří jméno na mapě viděli, zdálo se, že leží na severozápadu, ráj snad pro Eskymáka, ale zajisté ne země, ve které by Evropané rádi se usadili. Podniky vynálezovými ukázalo se, že ohromná prostora, jež severozápadně od Ontaria leží, má mírné podnebí, a že jest mnohem úrodnější než jiné země daleko k jihu se rozprostírající. Následkem jistých atmosferických poměrů, jež nejsou dosud vyzkoumány, nepodlehá kraj ten kruté zimě, jíž podlehají jiné země v téže šířce, a celkem jest to pro sedláka nejpoutavější země."

Zářijové číslo newyorkského Harperova měsíčníku (Harper's Monthly) praví:

„Jest skoro nemožno správně postaviti, jaký vliv toto velkolepé přibývání u **pěstování pšenice** na polní hospodářství ve Spojených obcích míti bude, a není ani předmětem tohoto článku, aby to na jisto postavil.

Průměrný výnos pšenice z angl. akru v **údolí červené řeky** severně od Farga, kde jest půda těžší a karakteristická, jest 23 bušle. V **Manitobě** a v krajině zavodněné řekou Saskatchewanem činí průmerný výnos i 28 bušlů.

Čísla ta nabudou váhy teprv porovnáním s vynosem těch krajin odkud nynější potřeba se bere.

Ve statě Illinois činí průměrný výnos z angl. akru $17^1/_2$ bušle, ve Wiskonsině pod 10, v Kansasu 10, v Jowě 10, v Texasích ani ne $8^3/_4$ bušle. Půda v Manitobě nezhorší se řadou pšeničných sklizní, jako lehčí půda ve Spojených obcích."

„Londýnské Times" 18. srpna píšou:

„Velká úrodnost těchto krajin v Kanádě byla dosud skoro neznámou — dostane je na prostou žádost ten, kdo zaváže se, že na svém statku za darmo získaném se usadí, a zemi pilně vzdělávati bude. Za nedlouho, jak se země plniti začne, nebude vláda při svých nabídkách tak štědrou."

Manitoba jest již s atlantickým mořem a se všemi díly pevniny americké železnicemi spojena; může totiž vlak z New-Yorku, Bostonu, Quebeku, Halifaxu a Chicaga odejeti učiniv tam spojení s mořským parníkem a jednou čarou až do Winnipegu jeti.

Kanádská pacifická dráha jde již za Brandon a Reginu 500 mil na západ od Winnipegu; skoro 600 mil jest již vystaveno a budoucího roku bude až ke Skalním horám ukončena.

Vzdálenosť z Evropy do Kanády jest tak malá (nejkratší cesta přes moře v osmi až deseti dnech); spojení jsou tak četna a rychla, že Kanáda nyní pravidelně evropské trhy všemi hospodářskými plodinami zásobuje, jako u p. jablky (200.000 sudů r. 1880), pšenicí, hrachem, všemi druhy obilí a mouky, i pěknými lososy, hovězím dobytkem, ovcemi, drůbeží, výtečnými koni, čerstvým masem, vejci atd. jež hospodáři značný užitek nechávají. Kanádské mlékařské výrobky osvědčily se též co nejlépe: Kanádský sýr obdržel na filadelfické výstavě největší cenu, a za kanádské máslo platí s v Anglii nejvíce.

Kanáda na světových výstavách 1867, a 1876.

Seznam cen a medajlí na filadelfické výstavě udělených kanádským vystavovatelům byl takový, že Kanáda naň hrdou býti může. — Sestává s 52 cen za koně, 21 za pšenici, 12 za oves a 2 za ječmen.

Newyorkský list „The Graphic“ praví: „Nejpěknější ovocnou výstavou jest asi výstava štěpařského spolku v Ontariu, v Kanádě. Kanáda obdržela stříbrné medajle za slívy a řadu cen za jablka a hrušky.“

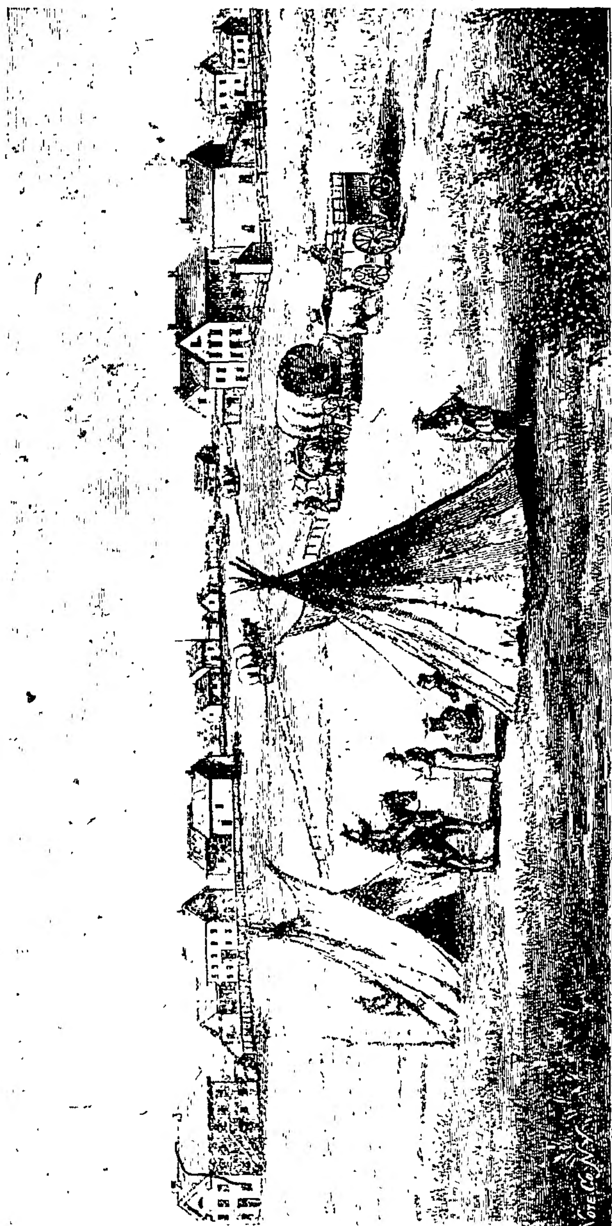
Zimní pšenice z Ontaria provincie to v Kanádě, která na pařížské výstavě r. 1867. vystavena byla, obdržela první cenu a na ovocné výstavě v Bostoně, v Massachusetě r. 1873., největší to ovocné výstavě jež kdy byla, a na které všecky státy severoamerické zastoupeny byly, obdržela Kanáda opět nejvyšší cenu za vinné hrozny v poli pěstované a slívy jakož i šest medajlí za broskve, hrušky atd.

Podnebí v Manitobě

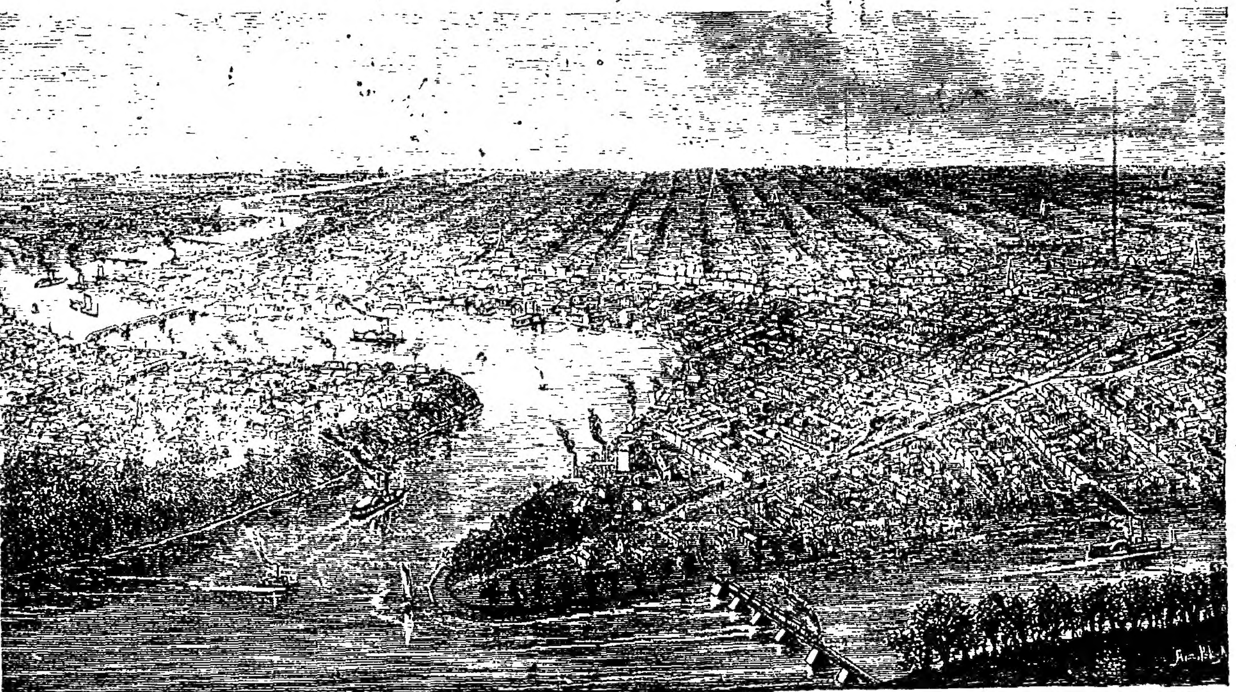
jest bez odporu z nejzdravějších celé země. Dle posledních výkazů jest úmrtní poměr obyvatelstva jako 1 ke 74. Zejména není tam nemocí plicních a zimnice všech druhů jsou též málo známy.

Německý jeden list newyorkský praví:

„Velmi důležito každému osadníku jest **zdravé** podnebí té krajiny, v níž se svou rodinou trvale usaditi se a polní pospodářství provozovati chce. Čím jsou mu všecka úrodná role, kvetoucí zahrady, čím je mu tropické slunko, když pod jeho hřejícími paprsky zárodky zimnice zákeřnicky číhají na oběť? — Čím jest mu vonný zefír, když vítr ten semeno moru a smrti v sobě chová? Čím jest mu nejbohatší žeň zlatého obilí, bohatého, vonného ovoce a veškerý blahobyt pozemský, když každý rok navštěvuje jej nemoc a smrť rve jeho milé druha po druhu? — Sucho ve vzduchu v Manitobě, povaha půdy, v níž není močálů jedovatých, vzduch vždy úplně

Pohled na město Winnipeg (v Manitobě) r. 1871.

Pohled na město Winnipeg r. 1882.

Hlavní město Manitoby a obchodní metropole zeverozápadu kanádského.

Obyvatelstvo roku: 1871 350; obyvatelstva r. 1881. 20.000. R[illegible]ivtělení 1874. Cena jmění 1874.: 2,076.018 tolarů, cena jmění 1881: 9,196 135 tolarů, obyvatelstva 1882. 2[illegible]000; cena jmění 1882.: 30,422.270 tolarů.

mlhy prostý, lesk světla slunečního nikdy nezkaleného, pravidelnosť ročních dob, všecko to působí, aby podnebí, pokud zdraví se týče, skutečným rájem učinilo, aby krajinu tu učinilo domovem lidí šťastných, zdravých a veselých, kteří tam fysicky, duševně a morálně sesílí a silnými zůstanou. Proto jest potřebí zachovati pravdivé mínění, že klimatické poměry kanadského severozápadu jsou nejlepší na zemi."

Roční počasí dělí se takto. Jaro: duben, květen: sníh rychle taje a půda schne; setí začíná uprostřed nebo na konci dubna a trvá až do května.

Léto jest v měsících červnu, červenci, srpnu a částečně i září. Počasí jest v době té zcela čisté a jasné, s častými přeháňkami. Přes den bývá velmi horko, noc bývá studená a občerstvující. Žně začínají se v srpnu a trvají až do září.

Podzim jest v části září, v říjnu a v části listopadu. Jest to nejkrásnější doba roční, vzduch jest plný vůně balsámové a občerstvující.

Zima sestává z části listopadu a z měsíců prosince, ledna, února a března. Začátkem listopadu nastává „indiánské léto" a do periody té spadá nejpěknější čas v roku, trvající asi 14 dní. Počasí jest teplé, atmosféra plná vůně a balsamická, a každý přírodní předmět má na sobě znamení nepopisatelného míru. Pak přichází zima začínající obyčejně lehkým padáním sněhu a dni největšího jasna s nebem ocelově modrým a silivou atmosférou. V prosinci začíná se vlastní zima a mrazivé počasí drží až do konce března. V lednu dostavuje se někdy tání a někdy i vánice sněhová."

Průměrná teplota letní jest 67—76 stupňů Fahrenheitových, což jest asi prostřední teplotě státu newyorkského rovno. Průměrná teplota zimní rovná se skoro teplotě ve St. Paule a v Montreale, počasí jest v zimních měsících velmi pravidelné, suché a silivé.

Půda jest bohatá, hluboká, černá ornice plná prsti, na hluboké, tuhé zemi hlinité. Patří k nejúrodnějším ornicím světa, ačkoli není nejúrodnější z nich, a hodí se přede všemi k pěstování pšenice, ovsa, ječmene, rostlin bobulovitých a trav. Analyse evropských chemiků a zkušenosti hospodářů to dokázaly. Všechny obilné rostliny rostou a zrají v největší bujnosti. Dobytá pšenice jest velmi těžká, bušl váží 62 až 66 liber a průměrný výnos činí dle statistických výkazů vládou sebraných z akru $26^1/_2$ bušle. Půda jest tak bohatá, že léta po vzdělání hnojení nepotřebuje.

Dobrou vodu lze všady najíti. Jest dosti tekoucích řek s vodou jasnou, rybníků, jezer malebných

Lesy a háje nalezají se v preriích. Řeky jsou lesy ovroubeny. Dříví dostati lze v malé vzdálenosti od fařem.

Hovězí dobytek má radši divokou trávu prerijní kanadského severozápadu než trávu setou. Jest to dobrá látka na krmení dobytka a jest jí s dostatek. Jeteliny nese akr tři tuny.

Manitoba a severozápad jsou ustanoveny, aby staly se nejznamenitějším distriktem pro chov dobytka na zemi vůbec. Nesmírné prerie jejich pokryty jsou bujnými a velmi živnými travami jichž jest více než padesát odrůd, z nichž většina dobrou píci dává, kterou hovězí dobytek má radši, než trávu setou. Koně a hovězí doby-

tek daří se po celý rok velmi dobře. Chov hovězího dobytka pěstuje se již v některých dílech severozápadních krajin v míře veliké.

Rozličná veliká stáda obývají zemi mezi Edmontonem a Skalními horami. Pěstovatelé dobytka, kteří stáda svá dosud za jižními hranicemi přezimovali, honí je nyní v zemiště severozápadní, kde jest tráva živnější a voda, jíž jest všady s dostatek, podivuhodně jasná.

Výhodou velmi pozoruhodnou chovu dobytka v kanádském severozápadu jest, že tam jen velmi málo sněhu padá, tak že se dobytek i v zimě pásti může. Koně a dobytek nejlepšího chovu najdou v Manitobě vždycky kupce. Ve spojení s chovem dobytka nalezají i mlečné výrobky dobrý odkup.

Zasýlání masa a másla se tam též silně provozuje. V celém kanádském severozápadě daří se ovce velmi dobře.

Ode dávna vyvážejí starší provincie kanádské dobytek do Spojených obcí. V rocích 1873. a 1874. vyvezlo se hovězího dobytka 74.661 kusů; ovcí 571.494 kusů a 14.863 koní.

Velké množství masa, drůbeže, živého hovězího dobytka, ovcí a koní odváží se skoro s každým parníkem z Kanády do Anglie za nejlepší ceny:

Roku	hovězího dobytka	ovcí
1877	6.940	9.509
1878	18.655	41.250
1879	25.009	80.332
1880	50.905	81.843.

Winnipeg v Manitobě.

Winnipeg, hlavní město Manitoby a tržiště severozápadní Kanády leží na stoku velkého **„Red-Riveru of the North“** (červená řeka severu) a mohutného **Assiniboina**, velké vodní cesty k západu. Asi přede 12 léty byl Fort Garey, tak se tehdy Winnipeg jmenoval, jen jako obchodní stanice hudsonské společnosti znám a r. 1870. měl celkem 215 duší, kdežto nyní více než 20.000 obyvatelů jsou měšťany tohoto města.

Když kapitán Butler, známý cestovatel a spisovatel díla „The Great Lone Land“, r. 1870. Winnipeg navštivil nazval jej „malým zpropadeným hnízdem“; jak byl by se podivil, kdy by bylo mu bývalo dopřáno, dnešní Winnipeg s tehdějším porovnati, a konstatovati pokroky, jež v **jediném** desítiletí z „bídného Winnipegu“ učinily město krásné a zámožné, které větu příslovím učiněnou „ze země rostou“ o městech v západních státech Unie ještě převyšují.

Zkušený cestovatel jeden praví ve své knize nedávno vyšlé do slova:

„Pokrok a vzkvétání Winnipegu jest opět divem západní polokoule, a jest podstatná příčina k mínění, že, porosteli Winnipeg tak jako dosud, stane se za krátko v Kanádě tím, čím jest **Chicago** ve Spojených obcích.“

Aby vliv Winnipegu na plavbu jíž již ton udává, ještě zvětšili a vůbec takovým učinili, jak řečený cestovatel ve své knize předpověděl, namáhali se obyvatelé co nejvíce a nešetřili obětí, aby Winnipeg učinili středem velké **sítě železniční,** jež v severozápadní

Kanádě již stává a se staví, a učiniti je sídlem velké **kanádské dráhy pacifické**, čehož i dosáhli. Denně přicházejí vlaky ze všech stran světa, jichž cílem jest Winnipeg a **Southwesternská železniční společnosť**, jež též ve Winnipegu své sídlo má, namáhá se velice, aby své linie co nejrychleji vystavěla, a tak obchod z jihu v rukou měla a aby tisícům osadníků v jihovýchodní Manitobě zemiště odbytu pro bohatý ten distrikt otevřela. Jiné dráhy jsou projektovány a velké jistiny jsou po ruce na jejich vystavení.

Rozkvět Winnipegu dostavil se též a svědčí o něm výmluvně městské daně od té doby co na město byl povýšen. R. 1874. prvního to roku jeho přivtělení činilo celé jmění 2,676.018 tolarů, r. 1875 2,635.805 tolarů, r. 1876. 3,031.685 tolarů, r. 1877. 3,097.824 tolary, r. 1878. 3,216.980 tolarů, r. 1879. 3,415.065 tolarů, r. 1880. 4,011.900 tolarů, r. 1881. asi 9.000.000 tolarů a soudímeli dle četných nových staveb zdvojnásobilo se r. 1882.

Cena přívozu zboží z bližích pramenů a z rozličných provincií kanádských pořád rostla a činila r. 1881. asi 8,000.000 tolarů proti 1,200.000 tolarů z r. 1872. Jiným znamenitým dokladem o **vzrostu tohoto města** jest jeho **stavební činnosť** ve stavební saisoně v roce 1881. jelikož jen uvnitř obvodu městského postavilo se věcí za 2,065.000 tolarů, jež dle magistrátního nařízení nesměly býti staveny jen lehce a ledabyle, jak stává se to ve Spojených obcích, kde města rostou jako houby po dešti. Právě naopak jsou mnohé třídy solidně a pěkně staveny, jichž před 10 lety vůbec ani nebylo, nebo byly stezkou Indiánů a hudsonských obchodníků.

V té míře, jak rostl blahobyt Winnipegu, starali se měšťané jeho i o duševní potravu, o vzdělání mládeže a své náboženské potřeby a má město nyní již **9 chrámů** všech vyznání a několik **znamenitých škol**, jež **universitou** Manitobskou též ve Winnipegu jsoucí, doplněny jsou. Obecní **zařízení** jako hasičství, policie atd. učiněny jsou dle nejmodernějších zásad a v nejlepším pořádku, tak že jmění obyvatelův odnikud nebezpečenství nehrozí, a že občané ve Winnipegu jsou tak bezpečni, jako v některém residenčním městě evropském.

Dva časopisy denně vycházející zásobují obecenstvo všemi denními novinami jak lokálními tak telegrafickými a **čtyři banky** v pěkných domech pro ně schválně stavěných usnadňují a obstarávají obchodní spojení se ošemi díly světa.

Budoucnosť města Winnipegu líčí jeden newyorský list takto:

Jako nejlepší měřítko blahobytu a zdravého vývoje některého amerického státu platí vždy **vzrost jeho měst.** — Kde město nezkvetá, nebo kde roste tak pomalu, že vzrostu toho ani pozorovati nelze, jsou vždy všeliké překážky, neplodnosť půdy, nebo špatné obchodní poměry příčinou takového protahování, a přistěhovalec měl by vystříhati se, aby nezůstal tam domovem.

V severozápadní Kanádě **není** osadník takovému nebezpečenství vydán. Bohatství země, obchodní poměry znamenitě příznivé v dopravě po vodě i po železnici a tím vyzískaný blahobyt tamějších obyvatelů pojišťuje tam každému dobrou budoucnosť. Na příklad: Ještě před desíti lety byl Winnipeg (jak již pověděno) z několika

jednoduchých deskových barákův uprostřed veliké prerie, jež pevnosť hudsonskou, obkličovaly. **Nyní jest Winnipeg velikým městem, majícím přes 20.000 obyvatelů.** Považímeli kromě toho, že jmění pozemkové a obchod ještě u. větší míře roste, tedy můžeme vzrost Winnipegu **báječně** rychlým nazvati. A vskutku dějiny rychlého vzrostu toho rovnají se skoro báchorce.

Manitobská Nová Presse donesla nedávno článek o Winnipegu, jehož spisovatelem jest měšťan toho města. Ten praví: Včera jsme skoro ničeho neviděli a dnes máme město obchodní, plné bujarého života a representujeme obchod poloviční pevniny. Máme více doktorův a advokátů, více peněžních ústavův a velkoobchodů než kterékoli město v Ontariu vyjma Toronto.

Jsme přesvědčeni, že budoucí velikosť, bohactví, obchod a počet obyvatelstva ve Winnipegu bude nade všecko, co dosud některé město svým rychlým rozkvětem učinilo, ani tak zvaná houbová města Spojených obcí nevyjímaje.. Příjmemeli, že rosteme jen jako jejich města nejrychleji vzkvétající, uvažme co při nejbližším sčítání representovati budeme. St. Paul, Minneapolis a Chicago podobají se okolím i rychlým rozkvětem Winnipegu nejvíce.

Před několika lety byl St. Paul jednoduchou obchodní stanicí na severozápadní hranici Unie. R. 1870 měl 20 000 obyvatelů. R. 1880 udalo sčítání 41.473, tedy přírůstek sto procent v desíti letech.

Minneapolis měla r. 1860: 5000 obyvatelů; r. 1870; 13.000; a r. 1880: 36 887. Adresní kniha pro rok 1882 jmenuje 75.000, a obyvatelé sami počítají si 80 000. Tedy šestkrát tolik za 12 let. Chikago slavilo nedávno své padesátileté trvání. R. 1832. byla část města zvolena domovem lidí, z nichž někteří ještě v městě žijí. Tehdy mělo město 200 obyvatelů nejvíc polofrancouské krve. R. 1840. mělo 4000, r. 1850: 29.000, r. 1860: 109.000. r. 1870: 298.000 a r. 1880: 503.000 obyvatelů.

Vzrost města nyní tak velikého byl tedy velmi rychlý. Od r. 1840. stoupl počet obyvatelstva v prvním desítiletí sedmkrát v druhém skoro čtyřikrát, ve třetím skoro třikrát a v posledním desítiletí se skoro zdvojnásobil.

Když tedy Winnipeg jen tak rychle vzrůstá jako St. Paul, budeme míti za 10 let asi 40 až 50.000 obyvatelů; půjdémeli s Minneapolí, budeme míti za 12 let obyvatelstva asi 130.000: a dle Chikaga měli bychom za 10 let 56.000 obyvatelův a na konci století měli bychom 220.000. Porovnámeli některé z těch tří měst s Winnipegem, najdeme mnohé věci ve prospěch Winnipega, z nichž na léta souditi lze o rychlejším vzrostu jeho než i Chikago má. Výhody ty jsou:

1. Větší stěhování z Evropy do severozápadní Kanady, jež každým rokem roste.

2. Světová platnosť této země a půvab jejího nedávného vynalezení, jak právem říci můžeme.

3. Tři mocní jednatelé, kteří o rychlé osídlení severozápadní Kanády působí: zemská vláda, hudsonský záliv a Kanádská pacifická společnosť železniční — **činitelé mocnější než kdy který pro některý americký stát působil.**

4. Máme výhody velikého systému železničního a říčné plavby: My nebudeme musiti zůstati několik let isolováni.

5. Naše poloha se zřetelem na západ jest příznivější než poloha Chikaga. My jsme jediným východištěm celého severozápadu a musíme tedy státi se hlavní stanicí všech krajin Rocky-Montainu. Není jiného značného místa konkurenčního.

6. Konečně musí Winnipeg býti zimním středem velkých farmařů, pěstovatelů dobytka a horníků pro východ i západ, podobně jako San Francisco v tom ohledě. Uvažímeli vše to, tož není to vskutku smělým tvrzením že při nejbližším sčítání 75.000 hlav obyvatelstva bude.

Pohled na poměry města našeho přesvědčí i povrchního pozorovatele, že jest v něm základ velikého města.

Všady potkáváme solidní blahobyt a důvěryplnou energii. Velké budovy a obchodní a privátní domy palácům podobné všady povstavají.

Máme veškerá pohodlí velkých měst; poštovní spojení na všecky strany a do všech dílů světa, denní časopisy, telegrafy, elektrické osvětlení, vodovody, plyn atd.

Domy povstávají ze země jako houby. Množství hotových a stavících se domů od malého baráku do velkého hotelu pacifického činí asi 4000.

Měšťané winnipegští bez pochyby velmi důvěřují budoucnosti svého města a budoucnosť ta je nesklame.“ — —

S rozkvětem Winnipegu úzce souvisící **kanádská pacifická železniční společnosť** jest majitelkou největších a nejcennějších zemských výsad na pevnině americké. Dle ujednání s kanádskou vládou přísluší společnosti 25,000.000 akrů půdy, ale jen té země, kterou sama k polnímu hosdodářství za dobrou uzná, pročež osadník může býti jist, že dostane nejlepší zemi jen, což ovšem jest velmi důležito, proto že jiné velké pozemkové společnosti mají zemi jak dobrou tak špatnou, a špatné co nejdříve zbýti se hledí, aby lepší a dobrou za vysokou cenu prodaly. Zde tomu není tak, proto že, jak již praveno, společnosť má právo, jen takovou zemi vyhledati a prodávati, jež buď přímo u železnice leží nebo blízko města, nebo blízko místa, kde dráhy se křižovati budou, nebo takovou, která **přírodními** poklady, nerosty, dřívím a vodou bohata jest. Dle měření a approximativního zkoušení půdy nedávno v zemi provedeného přišlo se k přesvědčení, že v severozápadní Kanádě ještě 200 až 300 **milionů akrův úrodné** půdy mrtvě leží a na osazení čeká. Tato malá zpráva dává nejlepší obrázek o její úrodnosti a dobrotě. Sklidilo se pšenice průměrně $26\frac{1}{2}$ bušlů po akru, ovsa $59\frac{3}{4}$ bušlů po akru, ječmene 40 bušlů po akru, bobu 35 bušlů po akru a 300 až 400, ano někdy i 600 bušlů zemáků po akru.

Průměrný výnos pšenice v Manitobě a v severozápadní Kanádě jest dle toho asi o 40 procent větší než průměrné výnosy nejlepších amerických států pšeničnatých. Officielní zprávy o roku 1881, jež Bradstreet uveřejnil, ukazují, že celá úroda pšenice ve Spojených obcích a zemištích činí 368,962.000 bušlů, tedy **poněkud více než polovici úrody, již v jediném roce území kanádské pacifické dráhy mělo.** Dle těchže zpráv bylo průměrné úrody ve značněj-

ších pšeničných státech po akru: Illinois 7 bušlů, Ohio 12, Michigan 10, Minnesota 10 a v žádném ne víc než 15 bušlů po akru. Officielní zprávy stanic na linii kanádské pacifické dráhy a z jiných míst Manitoby mezi nimi Winnipeg, Emerson, Otterbouree, Niverville, St. Boniface, Stonewall, Meadow Lea, Portage la Prairie, Argyle, Baimoral, Clandeboye, Cooks Creek, Dynevor, Greenwood, Parks Creek, Peguis, Foxton, Sprinfield, Assiniboine, Beaconsfield, Archibald, Blumenort, Burnside, Campbelville, Crystal City, Hig Bluff, Holland, Lorne, Oak Point, Ossawa, Pilot Wound, Pomeroy, Poplar Point, Prospekt, Richmont, Reinland, Wellington atd. udávají, jak již řečeno, pro rok 1881 průměrný výnos 26$^1/_2$ bušlů po akru

Z ovoce a zelenin pěstovaly se jahody, maliny, rybíz, chlupáčky, rozličné druhy jablek a drobné ovoce daří se v Manitobě též velmi dobře, a kolník, červená řepa, všechny druhy dyní, kapusta, okurky, celer, mrkev, cibule a zahradní plodiny vůbec dosahují v Manitobě jakosť a velikosť, v jiných méně příznivě nadaných krajinách zcela neznámou.

Cena země byla kanádskou pacifickou železniční společností na 2·50 tolarů **za akr pro skutečné** osadníky ustanovena se srážkou 1.25 tolarů na každý akr ve třech letech ode dne přijetí vzdělaný, aby si každý osadník Red-Riveru, Assiniboina, Sourisu, Quappella, Peace pod příznivými podmínkami domov učiniti mohl, a aby se mu za jeho pilnosť odměny dostalo.

Útvar země jest pro rolnictví jako stvořený, proto že jest to země prerijní někde skupinami stromů a pěknými jezery a rybníky, přerušená. hlavně však velkou řekou Saskatschevanem 1000 angl. mil dlouhou, a jejímy přítoky od severu k jihu přicházejícími a Athabaskou s četnými přítoky jejími a jinými veletoky přečetnými. než abychom je zde uváděli, jež zemi všemi směry protékají a zúrodňují. Břehy řek těchto porostly jsou všemi druhy stromův evropských i amerických, tak že nedostatek paliva a stavíva nikdy se nepřihází.

Hlavní výhoda severozápadní Kanády jest její podnebí velmi zdravé, a poměry teploty, jež ze všech amerických středoevropským nejvíce se podobají. Myslivci a cestovateli, jak známo poskytuje Kanáda, a zvláště severozápad její, pole velmi bohaté, zejména na podzim v indiánském letě tak zvaném, kdy krajina v nejkrásnější své ozdobě se skvěje. Prerie jest plná slepic prerijních, bažantů, holubů, hus, koroptví, sluk atd, jezera a rybníky obydleny jsou kachnami, labutěmi a vodními ptáky všelikých druhů. Z větší zvěře jmenujeme daňka, antilopu, soba, medvěda, vlka, bobra, lišku, kolčavu, kunu, vydru, králíka atd. a z ryb kapra, pstruha, jesetra, okouna atd.

Cestovatel nalezá v zemi mezi Red-Riverem a jezerem superiorním krajinné půvaby, jež směle krajinám jiným po bok postaviti lze.

Němci v Kanádě.

Nikde nedaří se **německému** živlu lépe, než v Kanádě. Adolf Ott praví ve svém průvodci po Americe takto:

„Již ze mnohých na dobré kanádské mappě viditelných německých a švýcarských jmén místních jako: Altona, Berlin, Bern, Karlsruhe, Koburg, Dresden, Jura, Mannheim, (ano i Wallenstein a Luther se nacházejí) lze souditi, že německý živel v severozápadní Kanádě nemá úlohu nedůležitou. A vskutku jsou, jak již podotčeno, velké kvetoucí distrikty bustě němci obydleny a udává se nyní počet obyvatelstva německy mluvícího na 400.000.

Kdekoli se Němci usadili, dařilo se jim dobře, a mnozí z nich, již přede dvaceti lety jmění své v kapesníku svázané do Kanády přinesli, jsou nyní váženi, bohati a mají důležité úřady. V Montrealu a jinde pozůstávají již půlstoletí německé spolky, jejichž povinností jest, každému německému přistěhovalci radou, pomoci a právní ochranou přispěti.

My ke zprávám těm můžeme ještě připojiti, že Němci v Kanádě šťastnými se cítí a němectví svému věrni jsou a vysoce jej si váží. Z té příčiny jest jim též každý krajan srdečně vítán a zvykne si tam přistěhovalec lépe než jinde na poměry nového světa do té doby mu neznámé.

Pán Dr. Schreiner, jeden z německých delegovaných do Kanády poslaných praví, že kanádský ministr orby mr. Pope delegované co nejpřívětivěji přijal a s důrazem opakoval, že zvláště německé přistěhovalce velmi rád vidí, a jest ochoten, Němcům ještě větších výhod než dosud uděliti. „Proč", píše Dr. Schreiner, „měli bychom později sami poznati."

Již v provinciích Ontariu a Manitobě byli němečtí delegovaní o tom poučeni. V jedné krajině jež byla plna přírodních krás, hospodářských závoduv a pěkných městeček, viděli se k svému překvapení mezi četnými německými osadami.

Berlín, pěkné hlavní město County Waterloo, jest jako celé okolí skoro pouze německý. S dvouspřežným vozem jeli vesnicemi Waterloo, Heidelberg, Bamberg, skvostnými statky a lesy do Walesley, malého to místa, v němž výstava hospodářských a průmyslových výrobků jednoho townshipsu (šest mil do čtverce) pěkné vysvědčení o píli i snaživosti i blahobytu jejich německých krajanů činila, neboť mezi tisíci, jež se tam shromáždily, slyšeli sotva jedno slovo anglické.

Německý kazatel, jenž se dějinami a statistikou Němců v Kanádě zabýval cenil počet živlu německy mluvícího v Kanádě na 400.000 a velké kvetoucí distrikty jsou Němci obydleny. Mají několik německých zástupců v kanádském parlamentě, mají vlastní církevní synodů, počet německých kazatelův (augsburského vyznání) činí asi 45, i katolická církev má německé faráře ve správě duchovní, a tam, kde většina Němců pohromadě bydlí, udílí se školní vyučování v obou jazycích společně.

V Manitobě usadilo se asi 10 až 13.000 lidí německy mluvících, a počet jejich denně se množí.

Finanční ministr kanádský sir Leonard Tilley pravil ve své poslední budžetní řeči mezi jiným:

„Přiznávám se, že okolností, již tento parlament beze poškození země přehlednouti nesmí, jest ta, že zdá se vhodným, abychom národům starého světa a obyvatelům našich provincií dali svobodné domovy na severozápadě. Veřejným prodejem realisovali bychom nejen dosavadní náklad na kanádskou pacifickou dráhu, nýbrž i náklad do jejího ukončení. Budoucnost to přinese. Náš veřejný dluh bude menším a rovněž menšími budou roční daně naše a my budeme s to, abychom poctivému, pilnému člověku, jenž ve starém světě nemohl najíti práce a výživy pro sebe a pro svou rodinu, u nás nový domov na svobodné půdě poskytli, a to v zemi železnicemi prokřižované a se systémem vodovodovým jako nikde jinde, se zákony a ústavy, jež každému bezpečnost vlastní osoby a jmění zaručují, jeho práva chrání a přistěhovalcům do nového světa jistou budoucnost v naší zemi zaručují. My přivítáme všecky a přijmeme je s otevřenou náručí. Chceme učiniti Kanádu tím, k čemu ji Prozřetelnost určila, totiž v nejkrásnější zemí na světě“.

Pracovní vyhlídky v Manitobě.

Jeden dopisovatel Morgenpostu usazený ve Winnipegu v Manitobě píše o tom takto:

„V novinách a pracovních kancelářích žádají se každý den tesaři, natěrači, zedníci, nadenníci atd. jichž není lze dostati. Nedávno řekl mi jeden pán, že platil 2.50 tolarů za sáhu za řezání a štípání dříví, a přece nebylo lze nádenníka déle než jeden den pozdržeti.

Nepochybuji, že kdy by 2—3000 dělníků sem zítra přišlo, že by ve 24 hodinách obdrželi zaměstnání u staveb železnic a domů za 2.50 tolarů denní mzdy. Pro nedostatek tesařů a zedníků stojí zde nedokončeny domy, jež dávno hotovy býti měly, a v některých případech pracuje se ve dne v noci aby se dokončily.

Tesaři vydělají denně 2—3 tolary, zedníci 5—7 tolarů, podavači 2.50 tolarů. Pacholci na farmách obdrží měsíčně se stravou a kuchařky rovněž se stravou 50—75 tolarů měsíčně.

Veliké množství služek obdrží dobrá místa ve kteroukoli dobu roční. Na jaře totiž od druhé polovice dubna obdrží stálé zaměstnání každý nádenník, jenž na farmě pracovati chce.“

Mínění vynikajících mužův o Kanádě.

Markýz Lorne,

zet královny anglické a generalní guvernér kanádský,

měl nedávno řeč na rozloučenou se svými přívrženci v Inverary (ve Skotsku). Učiniv několik poznámek o vnitřní politice, mluvil dlouho o významu Kanády jako osadnickém poli pro lidi, kteří jsou příslušníky státu rolnického a o rychlosti s níž se země nyní osazuje a vzdělává.

„Mnozí lidé učinili by mnohem lépe, kdy by pluh držeti uměli, a statečného příkladu svých krajanů následovali.“

„Osadníci rolnických krajin západní části Kanády dosáhnou asi vysokého stáří a budou zajisté šťastnější, než se to veliké části nynějšího lidského pokolení podařilo.“

Earl Dufferin.

„Kamkoli jsem šel, všady nalezl jsem osoby, jež beze jmění do Kanády přišly a od té doby vážnosti i jmění nabyly, ale s nikým jsem nemluvil, jenž by radostně nebyl se přiznal, že si nyní mnohem lépe stojí než při svém příchodu a zdálo se, že z těch tisíců, s nimiž jsem se setkal, jakékoli národnosti, nikoho nebylo, jenž by byl litoval, že sem přišel."

Duke Manchester

„Bavil jsem se s četnými obyvateli svobodných krajin a okresu muskokského."

„Zdálo se mi, že jsou nejen spokojeni ale i hrdi na svůj úspěch; zajisté museli první čas pilně pracovati, ale v několika létech, asi čtyřech nebo pěti, stali se samostatnými. Farmař se 400—500 liber šterlinku (8000—10.000 říšských marek) může si zakoupiti krásný statek ve starších okresích."

Kapitalisti mohou lehce své peníze po 8 proc. úroků s jistotou uložiti."

Dr. Vavřinec rytír Stein,

c. k. řádný professor na universitě vídeňské, píše ve svém epochálním díle: „Die drei Fragen des Grundbesitzes und ihrer Zukunft" („Tři otázky rolnictva a budoucnosť") ve Stuttgartě 1881. str. 287—297. o Kanádě toto:

„Všechny časopisy již asi půl roku podávají zprávy o konkurenci, již Spojené obce americké činí rolnictvu evropskému. V říjnu r. 1880 vydala dokonce královská pruská statistická kancelář zvláštní pojednání o tom. Ale až dosud mlčí se úplně o Kanádě, ačkoli jest to konkurent, jenž nám již r. 1882. **velmi nebezpečným** býti může a jak se zdá i bude.

Kanáda má plochy asi 9 milionů čtverečních kilometrů nebo 3,412.490 angl. čtverečních mil, a jest tedy asi 18 krát větší než Německo, 14 krát větší než Rakousko-Uhersko a skoro dvakrát tak velká jako evropské Rusko. Na ohromné této ploše bydlilo r. 1871. jen 3,882.632 lidí a nyní tam bydlí něco přes 4 miliony. Na pařížské světové výstavě r. 1878. byla Kanáda četně zastoupena. Vyložená úřadní statistika tvrdila, že jest přes dva miliony angl. čtverečních mil orné půdy a lesa, z toho přes milion půdy pšeničné; to by bylo 512 milionů hektarů (hektar — 1.73 dolnorakouských jiter) nebo 1280 milionů akrů, orné půdy a lesa, 256 milionů hektarů nebo 640 milionů akrů pšeničné půdy. Hübnerova statistika udává vzdělané půdy vyjma lesy v milionech hektarů: v Německu 32, Rakousko-Uhersku 38.6, Velké Britannii a Irsku 19.3, Francii 36, Italii 22, Španělsku 25, Nizozemí 2.7, Belgii 2, Švédsku 4.5, evropském Rusku 109, celkem 281 milionů hektarů. Kdy by tedy vzmíněná kanádská statistika i značně přeháněla, zůstane vždy pravdě podobno, že jest v Kanádě tolik orné půdy obilné jako v Evropě vyjma Rusko vůbec vzděláno jest.

Větší západní část země leží v téže zeměpisné šířce, jako země mezi Vídní a Stokholmem, ale jest v létě teplejší, v zimě studenější než příslušné krajiny v Evropě. Dosud byly jen provincie Ontario a Quebek 301.135 angl. čtverečních mil velké 2,812.367 obyvately r.

1871. Nový Brunšvík 27.322 mil 285.594 obyvately, Nové Skotsko 21.731 mil 387 800 obyvatelů pravidelně byť i velmi slabě osazeny. Celá část na tichém moři ležící, Kolumbie 220.000 čtverečních mil mnohé nejlepší půdy ve dvou terrasách za sebou, měla jen 33.586 obyvatelů **Manitoba** a **západní prerie** s příslušnými horami asi 2,764.000 angl. čtverečních mil měly asi 75.000 obyvatelů.

Starší angličtí farmaři kupují si ovšem zařízené farmy ve vychodní Kanádě, ale prodavači stěhují se pak do **kanádského** dalekého západu.

Od roku 1877. ale více a mnohem rozhodněji od r. 1878. obrátil se kapitál a práce z východních státův Unie na **západ**, od průmyslu a obchodu, jež podlehly, k **rolnictví**. Stavba železnic následovala za osadníky a v brzku je předehnala. Zástupy squatterů daly se vzhůru dolinami řek, Mississippi a Missouri s přítoky, řekou Plattskou, Nellowstoskou, Minnesotskou, do prerie a až do údolí výběžků Skalních hor od Nebrasky a Dakoty. Okolo 48 a 50 stupně severní šířky přišli na rozdělení vod, kde se vody mexického zálivu od vod zálivu hudsonského dělí. Toto rozhraní vod dosahuje až k tomu bodu, kde ve Skalních horách Milkriver, severní přítok řeky Missouri a kde Saskatchewan pramení, k průsmyku boundaryskému u 113 stupně západní délky, až asi k západnímu konci horního jezera k městu Duluthu. Řeky pramenící se jižně od této čáry tekou v záliv mexický, jež severně se pramení, tekou do jezera Winnipegského a konečně do zálivu hudsonského. Unii příslušící prerie wiskonsinská, Minnesota a Nebraska, jsou na severu úplně odděleny horským řetězem toto rozhraní vod působícím, a řetěz ten jest pak i hranicí mezi Unií a územím kanádským okolo 49 stupně severní šířky. Za touto přehradou na východě nízkou, jež oba státy odděluje, rozprostírá se rovina mnohem větší, **kanádská severozápadní prerie**, jejímž středem jest **Manitoba**, na sever a západ. Na západě ohraničena jest Skalními horami a takřka první jejich tarasou. Na severu ohraničena jest řadou pahorků jež táhne se od Nellow-Headsského průsmyku až k severnímu konci jezera winnipegského a dělí poříčí Assiniboinu a Saskatchewanu od poříčí řeky Churchillské a Athabaské. Obě tyto řeky protékají druhou terasu a vlévají se do zálivu hudsonského, jinak řečeno řekou Mackenzijskou do ledového moře. Tyto prerie neleží příliš vysoko nad hladinou mořskou. Prvnější leží vodorovně se jezerem winnipegským, jež leží 650 stop nad mořem. Řetěz pahorkův obě prerie dělící, prodlužuje se obloukem od severního konce jezera winnipegského až k severnímu konci horního jezera a dělí východní přítoky jezera winnipegského od těch, jež rovnoběžně s řekou nelsonskou na severovýchod do zálivu hudsonského tekou.

Tak ukazuje se jižní velíká prerie kanádská jako nepravidelný pětiúhelník, jehož úhly označují Duluth, chobot thundersky, severní úhel jezera winnipegského, průsmyk Nellow-Heat a Fort Mackenzie. Velikosť této roviny není dosud známa, ale délka Saskatchewanu a jeho výtoku do chobotu hudsonského, řeky nelsonské činí 1500 angl. mil. Dunaj protéká Rakousko-Uhersko délkou asi 900 angl. mil. Poříčí obou kanádských řek jest velké 450.000 angl. čtverečních mil. —

Američtí squatteři přišli při svém hledání do **úrodné** krajiny přes ono rozhraní vod mezi zálivy hudsonským a mexickým tam kde pramení se Minnesota, do hořejší Minnesoty. Zde totiž zasahá kanádská prerie úzkou dolinou do Unie, totiž po obou stranách **červené řeky severu**, která se v Minnesotě pramení a do jezera winnipegského teče. Squatteři vynašli toto údolí a usadili se v něm. Našli půdu **velmi úrodnou** a tak naplnila se dolina brzy. U Pembiny začíná se kanádská hranice, ale úrodná rovina Red-Riveru (červené řeky) táhne se zde pořád dále na sever, západ a východ. Četní squatteři usadili se na kanádském území, dohodli se s kanádskou vládou o stavbě železné dráhy. Vláda povolila dráhu ze Selkirku do Winnipegu ku připojení ke dráze St. Paul a pacifické, s níž se u Fishers-Landing na Red-Riveru stýká. Do dneška jest to jediná železnice do Manitoby a vede územím Unie velikým obloukem do Duluthu.

Těmito **americkými** osadníky byla **kanádská** vláda na zanedbanou tuto prerii upozorněna.

Zcela neobydlena prerie ta sice nebyla; společnost hudsonská měla tam úředníky, kteří se tam usadili.

Byli tam lovci prerijní a od r. 1814. osada Horních Skotů, kteří vyhnáni byvše vévodkyní sutherlandskou pod vedením lorda Selkirka na jižním konci jezera winnipegského se usadili. Od roku 1874. přišli tam i **němečtí** Mennonitové a několik Skandinávců ano i Islanďanů. Obyvatelstva ohromné této roviny bylo v roce 1834. asi 3356, r. 1844. asi 5143, r. 1851. asi 5800, r. 1861. asi 9068, r. 1871. asi 14000 duší. Hlavní město Winnipeg mělo r. 1870. 253 obyvatelů, r. 1872. 500 a r. 1879. 12000. Od té doby co američtí squatteři zemi vynašli, osazuje se ze dvou stran, z Unie a z kanádských provincií Quebeku a Ontaria. Farmaři těchto provincií prodávají farmy, jak již podotčeno, přistěhovalým Evropanům a hledají lepší půdu kanádské prerie, již z darma nebo velmi lacině obdrží.

Přistěhování z Evropy začalo r. 1879. ještě velmi slabě, tohoto roku bylo již silnější a budoucího roku bude velmi silné, proto že na podzim 1879. vyslali najemníci 15 anglických hrabství po jednom zkušeném vyslanci do Kanády a každému z nich připojili se ještě dva rolníci. Ti rozdělili se v Kanádě do partií po dvou a po třech a procestovali provincie Nové Skotsko, Quebek, Ontario a prerii u jezera winnipegského.

Navrátivše se podali svým hospodářům zprávy, které mezi anglickými farmaři veliké rozčilení učinily, což zavdalo příčinu k úmyslu, že **hromadně** se tito zruční a kapitálem vládnoucí lidé vystěhují do prerie, jejímž středem jest Manitoba. Založení této farmařské aliance, volbu farmařských delegovaných a jejich odjezd z Anglie jsme tam ještě zažili, a nyní máme sebrané jejich zprávy, z nichž tedy čelnější věci sdělíme. Doporučujeme věc tu k pečlivému studiu kruhům vladním a poslaneckým; neboť zde hrozí pohroma, jíž **všichni** evropští majitelé pozemků podlehnouti musí, nezměníli se rychle a zásadně náš agrární řád. Dokážeme, že již v letech 1883—85 metrický cent pšenice z kanádské prerie u velikém množství po 5—7 zl. r. m. s obyčejným obchodním užitkem pro farmaře do všech přístavův atlantického oceánu dodati se může. Z

toho ovšem ještě nejde, že cena pšenice tak hluboko klesne hned. Ale o kolik smí padnouti, aby užitek z pozemků v Rakousku a s ním daň pozemkovou nezničila?

Homesteady 160 akrů veliké dávají se v Kanádě za 10 tolarový poplatek každému mužskému osadníku jenž jest přes 18 let stár od vlády; povinností jest bydliti na nich tři roky a jisté vzdělání a stavby podniknouti. Na obou stranách projektované železnice jsou pruhy A, B, C, D, E, ve vzdálenosti 5, 15, 20, 50 angl. mil označeny. Každý majitel homesteadu může si nejbližší parcelli 160 akrů k tomu „předkoupiti" za 5 tolarů ve pruhu A; v každém dalším pruhu spadá cena za akr o tolar. Plat čtyř desetin nařízen jest na konci třetího roku po zakoupení, v následujících šesti letech musí se platiti ročně desetina a šestiprocentový úrok zbylé dlužné částky. První homestead 160 akrů nemůže pro dluhy býti zabaven.

„Mnoho země jest již v rukách spekulantů a za ceny 1 až 5 tolarů za akr na prodej. Trochu dále od Winnipegu a Selkirku nemají pozemky ještě tržní ceny. Jedna rodina může zaříditi homestead na 160 akrech máli k disposici 120 liber šterlinku, — asi 1500 zl. r. m. Cesta z Anglie do Manitoby stojí $9^1/_2$ libry šterl. asi 100 zl. r. m. z hlavy. Mzda dělníku farmařských v r. 1880. se stravou a bytem činila 30—40 liber šterl. — asi 350—475 zl. r. m., mzda služek 12—15 liber a opatření."

Německé zprávy o Kanádě.

Na podzim r. 1881. obdrželi prostřednictvím pana Dra. **Otty Hahna** v Reutlingách od vlády kanádské čtyři němečtí rolníci a pomologové čestné pozvání, aby podnikli cestu do velezajímavé kulturní země v severozápadní Kanádě a zvláště do Manitoby, aby z vlastního pozorování učinili si úsudek o zemi té a poměry tamější aby studovali. Tito čtyři páni byli **Dr. Schreiner, Dr. Wiederstein, Julius Eberhard a Ludvík Glock,** kteří navrátivše se výsledek svých pozorování a zkušeností uveřejnili v brožuře která loni v květnu **u Ed. Schauwecka v Reutlingách** vyšla. Doporučujeme čtení té knížečky všem, kdož se o Kanádě blíže informovati chtějí, než tady pojednáno jest.

Chceme však ze zprávy

Dra. Schreinera o Manitobě

toto uvesti:

„Jak v Americe v minulém období všecko hledalo a hnalo se do krajin zlata a démantů, tak hledí nyní oči všech na kanádskou provincii **Manitobu**, toto Eldorádo sedlákuv a již ta okolnost, že Winnipeg, hlavní město této provincie před desíti lety jen z několika chalup se skládalo, kdežto nyní jest to město mající přes 20.000 obyvatelu s několika chrámy, vysokými školami atd. jest dokladem o síle prosudu tam se ženoucího.

Od chobotu hudsonského a velikých jezer severoamerických rozprostírá se k západu a k severozápadu až ke Skalním horám neobydlená prerie, jen několika terasovitými řadami pahorků přerušená, zaujímající plochu skoro tak velkou jako celá Evropa (2,500.000 angl. čtverečních mil) a jež pode jménem země chobotu

hudsonského v učebnicích a zeměpisech jako země sněhem a ledem pokrytá s medvědy, vlky a soby líčena byla. Toto netušené prostranství, o němž se říká, že jeho velikost počet geometrův a zprávu zkoumatele zmate, vyloupl se nejlepší **obilnou zemí světa.**

Rozdělímeli severní Ameriku se zřetelem na rolnictví na tři veliká pásma, bude Manitoba nejlepším obrazcem severního pásma obilného. Americký konsul Taylor právem praví: „Tři čtvrtiny pšeničného pásu leží severně za hranicemi Spojených obcí" a my k tomu dodáváme: úrodnosť těchto prerijních zemí jest tak znamenitá, že výnos pšenice jest dvakrát tak velký jako v nejlepších částech Spojených obcí.

Prohledněme si zemi poněkud lépe. Sypká, černá a průměrně metr hluboká vrstva půdy leží na písečnaté pevné hlíně a jest porostlá travou na metr vysokou. Na některých nižších návrších nalezá se slabý březový les, nebo les smrkový a dubový, a na svazích řečišť hluboce zařezaných jest křoví a divoké ovoce. Nesčetná jezera rybami bohatá a velké i malé řeky svlažují půdu a přerušují jednotvárnosť krajiny.

Podnebí jest stálé a obyvatelé je velice chválí. Léto jest teplejší než v některých jižních krajích, jak statistická čísla z Winnipegu, Chicaga, Toronta, Jowy, New-Yorku atd. dokazují. Záčátkem dubna se seje a koncem srpna se žne, ale dostačí tři měsíce úplně k výtečné žni. Červen jest deštový měsíc, ostatní měsíce jsou suchy. Zima jest velmi studená ale jasná a suchá a tedy i zdravá. Půda velice plodná hodí se nejlépe k pěstování pšenice. Akr nese průměrně 25 bušlů po 60. librách, ale sklidilo se již i 50 bušlů po akru. Oves a zemáky daří se výtečně a rovněž všechny druhy rostlin polních a zahradních, 27 druhů zeleniny se pěstuje. Melouny zrají v poli, len jest domovem na prerii. Ve křoví roste kamenné ovoce (slívy), rybiz, víno a chmel na divoko, a četné druhy jedlých jahod a malin. Nasazení jabloní, a hrušní bohužel se dosud nezdařilo.

Na pastvu a k pěstování dobytka jsou potřebné věci po ruce; prerijní tráva stává se senem vonným a velmi živným. Nebezpečny jsou někdy návštěvy kobylek, ale v posledních osmi letech nepřišly.

Hlavní řekou Manitoby jest Red-River. Řeka ta a její přítok Assiniboine jsou na délka asi 600 mil splavny. Nyní jezdí po nich 22 parníky. Při velikém dostatku vody a terainu zcela rovném dají se stavby průplavů velmi snadně vykonati. Stejně příznivy jsou poměry pro stavby železnic.

Kanádská pacifická dráha provádí se velice rychle, ovšem dle amerického způsobu staveb a bude brzy dokončena. Tato linie bude tvořiti vynikající místo ve světovém obchodě, protože jest nejkratší cestou přes americkou pevninu i do Číny a Japanu. — Od jihu jde Manitobou severozápadní dráha jdoucí z Chicaga, a na jaře začne se stavěti kanádská severozápadní dráha vedle hranic Spojených obcí.

Budoucí velký vývoz obilí na trhy evropské z vnitra země díti se bude jen po vodě. Po Assiniboinu a Red-Riveru dopraví se obilí na jezero manitobské a odtud řekou nelsonskou do Port-Nelsonu na západním nábřeží hudsonského chobotu, kde se ve velikých zásobárnách uloží, aby po dvou měsících, když jest severní moře bez ledu, průlivem hudsonským do Liverpoolu se doplavilo.

Tato mořská cesta činí jen 2966 mil kdežto linie Quebec-Liverpool 2650 mil činí. Ještě před několika málo lety byla tato země a její výhody pro stav rolnický, jež zajisté všecky jiné země převyšují, jen velmi málo známa a jen mírumilovnými Indiány obydlena, kteří za buvoly následujíce dál a dále do dalekého západu uhýbají. Vlastní osazení začali rušti Mennonité německy mluvící. Byli tam zavedeni Němcem panem Hespelerem r. 1871. a jsouce nyní 6½ tisíce duší silni obývají několik pěkných vesnic a jsou velmi spokojeni. Manitoba má nyní pět větších měst a skoro 80.000 obyvatelů.

Území kanádské v sev. Americe.

Výhody, jež osadníkům v území kanádském se podávají, jsou jen neúplně známy, a proto podáváme tato dáta, k veřejné vědomosti a k užitku těch osob, které se stran nejlepších míst k osazení poučiti chtějí:

Území kanádské zaujímá asi 3,500.000 čtverečních mil (tak zvaná anglická míle platí v celé severní Americe jako označení délky 5.280 stop nebo 1.524 metrů. Asi pět anglických mil čítá se obyčejně na jednu geografickou neboli německou míli. 100 anglických mil činí 23 německé míle, nebo 45·6 lieues de porte), a rozprostírá se od moře atlantického k moři tichému a dosahuje jeho jižní bod až ke 44 stupni šířky. Má tisíce čtverečních mil nejpěknějších lesů pevniny, velmi rozšířená ložiska uhlí, veliké a výnosné rybníky, řeky a jezera, řadící se k největším a nejznamenitějším světa, a mnoho milionů akrů země prerijní, která nedávno v severozápadních částech přístupnou učiněna jest, nejúrodnější z celé americké pevniny.

Zde následuje několik poznámek o rozličných provinciích území kanádského.

Manitoba a území severozápadní.

Manitoba, provincie sestavená se severozápadních krajin, leží mezi 49 a 50·2 stupněm severní šířky a 96 a 99 stupněm západní délky, právě uprostřed americké pevniny. Jest 135 angl. mil dlouha a 105 angl. mil široka, má okrouhlým číslem 14.000 čtverečních mil nebo 9.000.000 akrů půdy.

Provincie ta se nedávno zvětšila a zaujímá nyní území několika tisíc čtverečních mil.

Severozápadní krajiny ke Kanádě příslušné mají vůbec asi 2,500.000 čtverečních mil a jest v nich asi 200,000.000 akrů úrodné půdy čekající na osazení.

Manitoba leží v tomtéž stupni šířky jako Belgie, část Pruska a Rakouska.

Osadník obdrží 160 akrů pole pod tou podmínkou, že tam tři roky zůstane a může si za snížené ceny přikoupiti parcelle s majetkem jeho sousedící.

100 anglických akrů rovná se	158½	průského jitra
100 „ „ „	37⅓	ruských desetin
100 „ „ „	40	hektarům à 100 arů.

Osadníci v Manitobě mohou poměrně s malým kapitálem začíti; dostačí na stavbu laciného domku, na spřežení volů, pluh, se-

meno, a na tolik potravin, aby se z nich rok nebo do první žně žíti mohlo. Jsouli osadníci trochu pilni na začátku opatří si dobrou a neodvislou existenci.

Jinak může osadník do Manitoby přinesti veliký kapitál, aby jeho v hospdařských podnicích, buď pěstováním pšenice nebo chovem dobytka s velikým prospěchem užíval.

Provincie Ontario.

Každá hlavá rodiny muže obdržeti 200 akruv a každá osmnáctiletá osoba 100 akru pudy zdarma v tech distriktech, kde se země zadává.

Podmínky jsou tyto:

Ze sta takových akrů musí se v pěti letech 15 upraviti a obdělati; obydlí nejméně 16 stop hluboké a 20 stop dlouhé býti zařízeno a pak je potřebí, aby aspoň šest měsícu v roce se na nabyté té pudě bydlilo.

Patent (listina majitelská) udělí se na konci pátého roku.

Nepřipravená puda muže se také koupiti za cenu 2—40 šilinků (2—40 marek) za akr.

Připravená půda a farmy v lepším stavě s budovami dostati lze za cenu 4 až 10 liber šterlinku (80 až 200 marek) za akr; peníze mohou se vev šech případech platiti ve lhůtách po několik let.

Půda jest podle krajiny rozličná, veliká část však jest pro rolnictví velmi příhodna.

Podnebí jest skoro takové jako v jiných místech území, ale v zimě jest mírnější nežli v Quebeku.

Obilí, tráva a koření dávají velkou sklizeu, ovoce rodí se veliké množtvi, konopě, tabák a cukrovka pěstuje se též s užitkem kukuřice a rajská jablka zrají dobře, a broskve a hrozny daří se v poli úplně.

Provincie má výtečné spojovací prostředky, železnicemi i po vodě jezery a řekou Sv. Vavřince do všech částí země a do všech přístavu v atlantickém oceáně.

Školní plat ve veřejných školách se neplatí, a nátlaku náboženského se nečiní. Skoly navštěvovati mohou děti a osoby od 5 do 21 roku.

I z říše nerostu jsou po ruce mnohé pomůcky: nalezá se železo, měď, olovo, stříbro, mramor, petrolej, sůl atd. Jedlové lesy jsou též dobře známy a jest jich velice mnoho.

Nejčelnější výrobky jsou: suknó, plátno, oděv, kuže, nábytek, řezané stavební dříví, len, železo a zboží železné, papír, mýdlo, věci vlněné a bavlněné, parní stroje a lokomotivy, rozličné zboží dřevěné, hospodářská nářadí atd. Hovězí dobytek, ovce a vepři, mléko a jiné hospodářské plodiny vyvážejí se z provincie u velikém množství a obchod rychle vstoupá.

V údolí řeky Ottavy nalézá se již několik českých osadníků, k nimž po železnici z New-Yorku za 12 hodin dojeti lze.

Mzda pro farmařské dělníký činí se stravou a bytem měsíčně 40 až 60 šilinku (40 až 60 mařek nebo 24 až 36 zl. r. m.) pro nádeníky 3 až 4 šilinky 2 pency (3 marky až 4 marky 18 pf. nebo 1 zl. 18 kr. až 2 zl. 50 kr. r. m.) denně se stravou a bytem. Dobří kuchaři platí se ještě lépe.

Provincie Quebek.

Na osmi velkých kolonisačních cestách může každý mužský osadník a vystěhovalec, jeli 18 let stár, obdržeti zdarma 100 akrů země. Podmínkou jest že po čtyřech letech na té půdě dům vystaven býti musí a 12 akrů půdy vzděláno.

Pak teprv obdrží listinu majitelskou (Letters-Patent.)

I korunní země mohou se koupiti po 30 až 40 centech (asi 1 marku 20 pf. až 2 marky 40 pf. akr.

Provincie má domovský zákon, dle něhož pod jistými podmínkami jmění vystěhovalců zabaveno býti nesmí.

Půda jest povahy velmi dobré a plodnosť její rovná se plodnosti jiných zemí kanádských.

Nalezá se tam zlato, olovo, stříbro, železo, měď, platina atd. hornictví v této provincii jest však ještě v plenkách. Zdá se že kopáním solí obsahujících kyselinu fosforovou utvoří se nový mocný odbor průmyslový: cena těch solí, jako hnojiva jest již dávno v Anglii a Francii uznána a veliké množtví již se vyváží.

Spojovacími prostředky jsou železnice a řeka Sv. Vavřince. Provincie má dva přístavy Montreal a Quebek, jež obě mají široké nabřeží k pohodlnému skládání nákladů a mohou u nábřeží kotviti lodě o 4000 tunách nákladu.

Provincie Nový Brunšvík.

100 akrů půdy obdrží každý zdmara pod těmito podmínkami.

Složí 20 tolarů hotových jako příspěvek na zařízení silnic a mostů, nebo učiní po tři roky ročně jednu práci mající cenu 10 tolarů.

Ve dvou letech zřídí obydlí, ve třech letech vzdělá 10 akrů pole a dokáže že na svém majetku bydlí.

Půda jest úrodná a rodí vůbec vše, co v Anglii se nalezá. Pšenice dává průměrně 20, ječmene 29, ovsa 34, pohanky 33, žita 20, kukuřice 41, zemáků 226, řepy bílé 456 bušlů z akru. Zemáky a ovoce prodává se na anglikých trzích za dobré ceny.

Provincie Nové Skotsko.

Země na zadámí v této provincii jest obmezena. Cena za 100 akrů jest 44 tolarů (asi 180 marek), ale skuteční osadníci obdrží zemi zdarma.

Půda dává dobrou sklizeň obilí a ovoce a veliké množství jablek pětuje se pro vývoz.

Užitek, jejž rybářství r. 1876. v Novém Skotsku přineslo, činil 1 milion šterlinku (20 milionů marek) ryby byly tyto: hňup, makrela, bachně, slaneček atd.

Nové Skotsko má veliké lesy, v nichž pěstuje se dříví ku stavbě korábů a ořechové dříví hlavně pro vývoz.

Zlato, železo, kamenné uhlí a sádra nalezá se u velikém množství.

V provincii jest několik železnic, jež ji spojují se všemi díly Kanády.

Halifax, hlavní město provincie jest zimním přístavištěm země. Má pěknou zátoku a jest železnicí se všemi díly pevniny spojeno.

I zde nalezají se již **české** osady a zvláště nafukovači skla obdrží výnosné zaměstnání.

Provincie Ostrov prince Eduarda.

(Prince Edward Island.)

Největší část pozemků této provincie jest již ve stálých rukách, ale přece lze dostati krajiny již trochu vzdělané asi po 4 librách šterlinku (80 marek) akr.

Ostrov dává výtečnou úrodu obilí a jest znám zvláště svým dobrým ovsem, jenž hojně se rodí. Koní, hovězího dobytka a ovcí jest s dostatek, a chválí se země pro úrodnou půdu a pro panující láci.

Provincie britská Kolumbie.

(British Columbia.)

Tato provincie, k níž přísluší i ostrov Nancouvers, jest nejzápadnější z těch provincií, které území kanádské tvoří; hraničí na východě na Rocky-Mountains a na západě s mořem tichým.

Má mnoho pěkných zátok, z nichž jedna (Burrard-Inlet) bude asi zakončením kanádské dráhy pacifické, až bude-li dokončena; 125 mil této linie bude v provincii.

Otcové rodin, vdovci a svobodní mužové obdrží **zdarma** podle krajiny, v níž to bude, buď 160 nebo více až 300 akrů půdy: poplatek za to činí asi 7 tolarů nebo asi 29 marek.

Zemi již vyměřenou dostati lze za cenu 1 tolaru (4 marky 20 pf.) akr, splatnou ve dvou letech a farmy v lepším stavě koupiti lze za 1 až 8 liber šterlinku (20 až 160 mark) akr.

Britská Kolumbie má veliké lesy drahocenného užitečného dřeva, vydatné rybářství, jež se každý rok lepší, a zlata a kameného uhlí veliké množství.

Výnos zlata od r. 1858 do r. 1876. má cenu asi 40 milionů tolarů nebo 160 milionů marek.

Osoby, jež mají v úmyslu do Kanády se vystěhovati, měly by strany věci, jakým nejlepším a nejlacinějším způsobem by dostaly se do provincie, v níž usaditi se hodlají, přihlásiti se o radu u jednatele paroplavební společnosti, která tuto brožurku vydává. Nystěhovalec, který jde třeba do Manitoby, měl by zvoliti cestu přes Winnipeg, do kteréhož místa čelnější paroplavební společnosti přímé lístky vydávají.

Veškeré společnosti povolují cestujícím třetí třídy 150 liber zavazadel a dopravují děti mladší než 5 let zdarma; děti mezi 5 a 12 rokem dopravují se za poloviční ceny. — Vystěhovalec, když do Winnipegu dojede, měl by vyhledati vládního jednatele, pana Viléma Hespelera, který byl schválně proto jmenován, aby Němcům a Čechům podal potřebné poučení strany přidělení půdy za darmo, o zaměstnání a jiné zprávy, a aby jim radou a pomocí přispěl.

Sklizeň v Manitobě, 1882.

Máme před rukama officielní zprávu o sklizni minulého roku v části **Manitoby** a sousedního zemiště **kanádského severozápadu,** jež z větší části sestavena jest ze zpráv poštmistrů rozličných míst. 84 distrikty jsou tam zahrnuty, jež činí jen asi čtvtinu veškeré vzdělané půdy. Zprávě děkujeme za pohled na **podivný pokrok** země, která ještě před nedávnem rolníku skoro ani známa nebyla. Průměrný výnos z akru činil u pšenice 30 bušlů, ovsa 51½ ječmene 38½, zemáků 277½, řepy 1000, lnu 15, žita 20, hrachu 37. Počet vzdělaných akrů ve 84 distriktech činí asi 472.770 jež takto obdělány byly:

pšenice . .	232.550	akrů;	výnos:	6,976.500 bušlů
ovsa . . .	144.620	„	„	7,447,930 „
ječmene . .	53.890	„	„	2,074.765 „
lnu . . .	11.800	„	„	177.000 „
žita	8.020	„	„	160.400 „
hrachu . .	400	„	„	14.800 „
bambulatin .	22.565	„	„	— „

Celkový výnos obilím obseté půdy 450.205 akrů, 16,851.395 bušlů.

V území tom vykazuje zpráva dále asi 146.335 akrů půdy nově vzdělané jež k letošní jarní setbě připravena jest, což jest důkazem že noví osadníci ve své kanádské vlasti nezaháleli. Průměrný počet dobytka, jejž každý osadník má, udává se v rozličných distriktech na 30.

V celku vzato jest zpráva velmi uspokojivá a ukazuje spokojenosť všeobecnou a blahobyt mezi osadníky. **Pacifická železniční společnosť kanádská** dokončila nyní svou hlavní čáru asi 606 mil za Winnipegem a 114 mil od své jižní poboční dráhy; během tohoto roku bude tedy 1000 mil kolejové cesty krásnou touto zemí položeno, čímž učiní se osadníkům velmi cenné spojení s východními trhy.

Všeho všady bude míti kanádská pacifická železniční společnosť na podzim r. 1883 asi 2000 mil.

1 akr = 40—46 arů
1 bušl = 60—66 liber.

Všichni, kdož tento pamflet obdrží, žádají se, aby jej přečetli a pak svému sousedu dali. Rovněž žádají se, aby úředním kancelářím kanádské vlády, nebo kancelářím paroplavební linie (viz poslední stranu) udali jména a adresy těch, kteří by dle jejich mínění pamflet ten čísti měli.

Němečtí vystěhovalci obdrží při svém příchodu do New-Yorku všeliké zprávy o **Manitobě** nebo kterémkoli jiném díle Kanády u

pana Viléma Oetza, Erie Eisenbahn, Castle Garden.

Němečtí vystěhovalci, kteří nejsou s to, aby železniční dopravu až do Manitoby zaplatili, naleznou ožde srdečné přijetí ve kvetoucích německých osadách provincie Ontaria, a zvláště v krásném údolí ottavském.

Ottavu lze z New-Yorku nebo Quebeku za 12 hodin za nízké dopravné dosíci. Zprávy podává

W. J. Wills,
v Ottavě vládní agent pro Kanádu.

O užitku ze zemědělství v kanádském severozápadě.

Dalo se při tom pozor aby tato číselná udání byla úplně správna, aby svědčila, čeho osadník v kanádském severozápadu pílí a vytrvalostí dosíci může.

V prvním roce:

Vydání osadníkovo s rodinou o pěti hlavách:

za potraviny za rok	300	tol
spřežení tahounů	185	"
kráva	53	"
pluh a brány	35	"
vůz	80	"
nástroje	25	"
úplná kamna na vaření	25	"
zařízení	60	"
rozličnosti	50	"
Vydání v prvním roce	795	tolarů.

Na konci prvního roku má osadník pohodlný srub, stodolu, dobytek, náčení a 20 akrů vzdělané a k osetí připravené půdy.

V druhém roce:

Bude míti z 20 akrů 600 bušlů obilí à 80 ct. prodací ceny	480	tol.
Výlohy	300	"
Čistého užitku tedy po odčítání potřeb a výloh	180	tol.

Kromě toho bude míti opět 20 akrů spracovaných.

V třetím roce:

40 akrů dá 1200 bušlů obilí à 80 ct.	960	tol.
Výlohy incl. rozmnožený inventář	500	"
Užitek po srážce potřeb	460	tol

Zároveň získanou pracovní silou bude mu umožněno nejméně 30 akrů vzdělati.

Ve čtvrtém roce:

70 akrů dá 2100 bušlů obilí po 80 ct.	1680	tol.
Výlohy za zvětšenou pracovní sílu, dobytek, náčiní atd.	600	"
Nadbytek	1080	tol.

V pátém roce:

100 akrů nese 3000 bušlů obilí po 80 ct.	2400	tol.
Průměrně menší nutné výlohy než roku minulého	600	"
Užitek	1800	tol.

Na konci pátého roku bude se moci stav jmění takto vykázati:

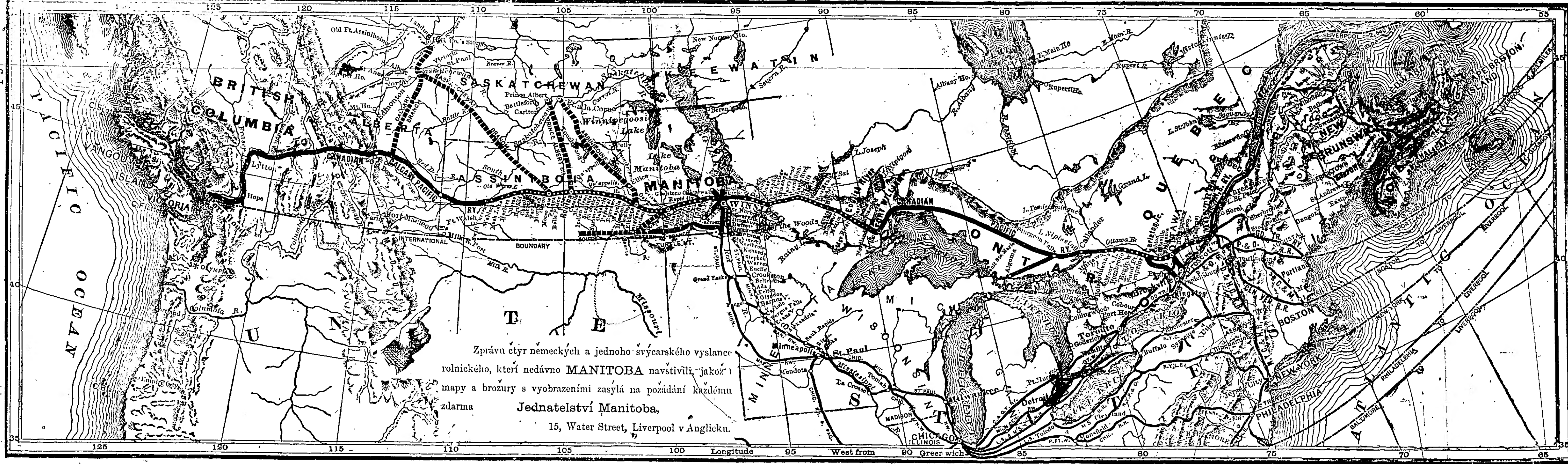
Hotové čisté jmění	3520	tol.
160 akrů s cenou nejméně o 5 tol na akře stouplou	800	"
Dům a stodola lacině čítáno	250	"
Dobytek incl. dob. hovězí a koně	600	"
Stroje a hosp. nářadí 50 % ceny zákupní	200	"
Zařízení	150	"
	5520	tol.

I tehdy kdyby následkem neúrody nebo půdy méně vzdělané než jak na hoře udáno jest necelý označený čistý užitek se udál, bude míti přece osadník po vzmíněné pětileté periodě pěknou dobře upravenou farmu bez dluhův a hezkou summu peněz.

Tysk Otto Maass-a v Vídni, I., Wallfischgasse 10.

Dvě stě milionů jiter úrodné lesní půdy, na které se pšenice rodí, při **draze Kanadsko-Pacifické** přirkne se v pozemcích po **160 jitrech co svobodný majetek** každému z osadníků.

☞ Nejlepší pšeničná země světa, do níž se možno dostati asi za čtrnáct dní z Evropy.

Dělníci pro četné železniční čáry, které se právě staví, hledají se za vysokou mzdu.

Printed at The Journal of Commerce Printing Works, 8, Victoria Street, Liverpool.

MANITOBA

a

velký severozápad americký.

Zdravé podnebí! Malé daně! Laciné živobytí!

Domoviny po 160 akrech vládní půdy, beze všeho platu vyjma 10 tolarů na kolek k listině majitelské.

200 milionů akrů na osazení.

Tato krásná země, jež železnicemi ve všech směrech kultuře se otevírá, jest všemi evropskými a americkými čelnými autoritami za **nejúrodnější zemi světa** uznána.

Zpráva čtyř německých a jednoho švýcarského delegáta rolnického, kteří Manitobu navštívili, i mappy, illustrované brožury a podrobné informace stran pomůcek, živností, obchodu, poptávce z Kanády po dělnících pro Kanádu, na požádání každému **zdarma** zašle

Kanádská agentura 15 Water Str., Liverpool v Anglii,
nebo **C. B. Grahame, Winnipeg, Manitoba, Canada.**

Jak z těchto skiz viděti lze, jest Manitoba vskutku nejpožehnanější zemí severozapadní Ameriky, kde nejen vláda ale i osadníci již delší dobu osazení se starají, aby novým osadníkům a těm, kteří by se jimi státi chtěli, v každém ohledě prospěli, je srdečně přijali a jim pomohli.

Pro **Němce** má osazení v bohatých provinciích Kanády a zvláště v **Manitobě** ještě tu znamenitou výhodu, že tam jako Němec vystupovati a Němcem zůstati smí, aniž by potřeboval se obávati, že ve svém občanském a politickém právu nějak bude zkracován. Jinými slovy, jako **německý osadník ve Spojených obcích annexeván**, abychom tak řekli, bývá tělem i duší, **klassifikován** a politicky sloučen, tak dostane se mu v Kanádě veškeré neobmezené svobody, všech výhod osadníkův, **aniž by vlasti nevěrným stával se** aniž by svého **germanského původu** zapříti musil, aniž by společenským a politickým poměrům staré vlasti odciziti se musil.

Jest vůbec známo, že ve zdravém podnebí kanádském na panenské půdě úrodné pod ochranou svobodomyslné ústavy kanádské, jejími spořádanými financemi a užitečnými veřejnými ústavy německému osadníku dostane se velmi váženého, svobodného a neodvislého socialního postavení, o čemž ty 400.000 usazených tam Němců, kteří své němectví čisté zachovali v počestnosti, nejlepší důkaz podávají. Veliké kvetoucí okresy jsou tam již silně Němci osazeny, z nichž mnozí přišli tam již jako zámožní. Němci kanádští mají již své zástupce v parlamentě, mají vlastní církevní synodu, a školní vyučování udílí se v obojí řeči.

Podél linie kanádské pacifické dráhy a zvláště v **Manitobě** a podél širokého **„úrodného pásu"** mají němečtí farmaři, jak statistická dáta dokazují nejpožehnanější sklizně, a ti kteří s malým jměním se přistěhovali, jsou nyní bohati, váženi a mají důležité úřady.